

BAJKE IN POVESTI O DEVETLETKI

Pingvinlandija
je kul!!!

V Pingvinlandiji imajo
otroci zelo radi brokoli,
cvetačo in vampe!!!

V Sloveniji imajo pa otroci
najraje devetletko!
Častna pingvinska! Tako je
in nič drugače. Kakopak!

Devetletka
je zakon.
Itak!

dr. Kristijan Musek Lešnik

*Problemov ne moremo reševati
z vzorci razmišljanja,
ki so pripeljali do njih.*

Albert Einstein

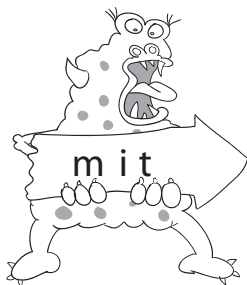

MITI, BAJKE, PRIPOVEDKE,
PRAVLJICE, IZMIŠLJOTINE
(PA ŠE KAKŠNA
ODKRITA LAŽ)
O DEVETLETKI

Devetletka
je überkul!!!

V Sloveniji imajo vsi otroci zelo radi
ljubljeno in veliko devetletko!!!

Mit št. 4:
**Šolarji se v devetletki naučijo
 več in dobijo več znanja kot v
 stari osemletki!**

Cilj prenove osnovne šole: POVEČATI KAKOVOST IN
 TRAJNOST PRIDOBLENEGA ZNANJA! (Cilji kurikularne
 prenove, 1995.)

Resnica je drugačna. Današnja devetletka ne uresničuje zastavljenega cilja; podaljšanje šolanja za eno se pri znanju šolarjev nikjer ne pozna.

Čeprav je v Sloveniji štiri leta potekalo poskusno uvajanje devetletke, ko je del učencev hodil v šolo po novem programu, večina pa po starem, v tem času ni bilo nobene raziskave, ki bi primerjala znanje v obeh programih. Čeprav je slovenska "šolska stroka" tako zatajila (*če v ozadju pomanjkanja evalvacije ni bilo kakšnega drugega razloga*), pa vendarle nismo ostali brez tovrstnih primerjav. Na srečo naša država sodeluje v nekaterih mednarodnih raziskavah znanja. Zgolj po njihovi zaslugi imamo danes vendarle nekaj primerjav znanja, ki bi jih morali dobiti že pred leti, v času poskusnega uvajanja devetletke, pa jih nismo.

Primerjave, ki so jih omogočile mednarodne primerjave znanja, ne kažejo, da bi devetletka dajala več znanja od osemletke. Nasprotno! Večinoma se je izkazalo, da so šolarji, ki so hodili v devetletni program (vsa leta, ali nekatere razrede), znali celo manj od vrstnikov, ki so istočasno hodili v stari osemletni program osnovne šole. S tem pa morda postaja tudi bolj jasen odgovor na vprašanje, ali slovenska šolska stroka v času poskusnega uvajanja devetletke takšnih primerjav ni znala narediti, ali pa jih morda celo ni želela.

- - -

Kaj torej kažejo mednarodne raziskave znanja, ki so se podale na področje, ki ga slovenska "šolska stroka" ni znala, ali ni želela raziskati?

Raziskava TIMSS - mlajši šolarji

Raziskava TIMSS 2003 kaže, da se učenci v devetletki naučijo manj! Pri matematiki so učenci 4. razreda devetletke znali nekoliko manj od učencev 3. razreda stare osemletke (Tabela 5)! Razlika na prvi pogled

Tabela 5: Dosežki 9-letnikov pri matematiki, TIMSS 2003.

	Povprečen dosežek
3. razred osemletke (525 ur matematike v prvih treh razredih)	479
4. razred devetletke (630 ur matematike v prvih štirih razredih)	473

ni velika in pomembna; če pa upoštevamo, da v devetletki za nekoliko slabši rezultat porabijo eno leto več šole in 100 ur več matematike, postane razlika v znanju bolj nenavadna in zaskrbljujoča.

Tabela 6: Dosežki 9-letnikov pri naravoslovju, TIMSS 2003.

	Povprečen dosežek
3. razred osemletke (približno 160 ur naravoslovja v prvih treh razredih)	491
4. razred devetletke (približno 260 ur naravoslovja v prvih štirih razredih)	487

Tudi pri naravoslovju so učenci 4. razreda devetletke znali nekoliko manj od učencev 3. razreda stare osemletke, čeprav so v šolo hodili eno leto več in so imeli za več kot 60 odstotkov več ur naravoslovja (Tabela 6).

Kaj je na te rezultate rekla "šolska stroka"? Tako pri matematiki kot pri naravoslovju je bilo nekaj (zelo malo) kritičnih glasov. Ti so hitro naleteli na pojasnila, da razlika med znanjem obeh skupin ni statistično pomembna. To načeloma drži. Razlika med obema skupinama je morda navidez nepomembna; če upoštevamo tudi leta šolanja in število ur v obeh skupinah enako starih šolarjev, pa se zdi vse prej kot zanemarljiva. In še nekaj je treba omeniti: če novi program ne daje več in boljšega znanja, čemu ga sploh imamo, čemu smo ga sploh uvedli.

Raziskava TIMSS - starejši šolarji

Raziskavi TIMSS 2003 in 2007 sta prinesli štiri primerjave med trinajst let starimi učenci. Brez sleherne izjeme so vsi rezultati pokazali enako: da se učenci v devetletki znajo manj!

Raziskava TIMSS 2003 je pokazala, da so bili pri matematiki učenci 8. razreda devetletke (*šolarji, ki so bili zadnji zadnji dve leti vključeni v nov program z novimi učnimi načrti*) manj uspešni od učencev 7. razreda

stare osemletke (Tabela 7). *Edina razlika med skupinama je bila ta, da so učenci s slabšimi rezultati zadnja dva razreda opravili po novih učnih načrtih za devetletko, medtem ko so njihovi bolj uspešni vrstniki delali po starih učnih načrtih.*

Podobno je pokazala štiri leta pozneje raziskava TIMSS 2007: šolarji, ki so vseh osem let hodili v novi program, so pri matematiki dosegli nekoliko slabše rezultate od vrstnikov, ki so v šolo hodili eno leto manj

in so v prvih razredih obiskovali stari program, potem pa so bili le zadnji dve leti vključeni v nov program z novimi učnimi načrti (Tabela 8).

Pri naravoslovju ni bilo nič drugače kot pri matematiki, le razlika med "osemletkarji" in "devetletkarji" je bila še bolj izrazita. Spet so znali več šolarji v starem programu (*tistem, ki so ga ukinili in nadomestili z devetletko*)! Raziskava TIMSS 2003 je pokazala, da so bili pri naravoslovju učenci 8. razreda devetletke (*tisti torej, ki so bili zadnji zadnji dve leti vključeni v nov program z novimi učnimi načrti*) izrazito manj uspešni od učencev 7. razreda stare osemletke (Tabela 9). Podobno je pokazala štiri leta pozneje raziskava TIMSS 2007: šolarji, ki so vseh osem let hodili v novi program, so pri naravoslovju dosegli slabše rezultate od vrstnikov, ki so v šolo hodili eno leto manj in so v prvih razredih obiskovali stari program, potem pa so bili zadnji dve leti vključeni v nov program z novimi učnimi načrti (Tabela 10).

Rezultati raziskave TIMSS med starejšimi šolarji torej opozarjajo, da je bila prenova šolskega programa vsaj z vidika znanja matematike

Tabela 7: Povprečni dosežki 13-letnikov pri matematiki, TIMSS 2003.

	Povprečen dosežek
7. razred osemletke	494
8. razred devetletke	481

Tabela 8: Povprečni dosežki 13-letnikov pri matematiki, TIMSS 2007.

	Povprečen dosežek
Prvi razredi osemletka (7 let v šoli)	501
Vseskozi devetletka (8 let v šoli)	495

Tabela 9: Povprečni dosežki 13-letnikov pri naravoslovju, TIMSS, 2003.

	Povprečen dosežek
7. razred osemletke	521
8. razred devetletke	507

Tabela 10: Povprečni dosežki 13-letnikov pri naravoslovju, TIMSS, 2007.

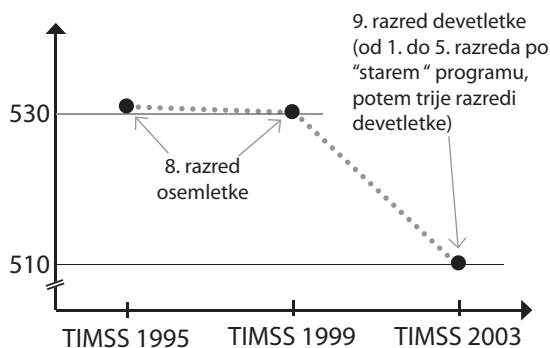
	Povprečen dosežek
Prvi razredi osemletka (7 let v šoli)	538
Vseskozi devetletka (8 let v šoli)	530

in naravoslovja neuspešna. Ne le, da novi program ne uresničuje zastavljenega cilja (*povečati kakovost in trajnost pridobljenega znanja*), rezultati kažejo, da šolarji v devetletki znajo celo nekoliko manj od vrstnikov, ki so v osnovno šolo v istem času hodili po starem programu. Če ob tem upoštevamo tudi leta šolanja in število ur pouka, v podatku, da devetletkarji kljub enemu letu več v šoli in več uram pouka znajo nekoliko manj, razumemo predvsem potrditev neučinkovitosti novega devetletnega programa.

Raziskava TIMSS - zadnji razred OŠ

Raziskava TIMSS je poleg neposredne primerjave šolarjev, ki so istočasno hodili v stari in novi program (osemletko in devetletko) omogočila še nekaj: primerjavo med znanjem slovenskih šolarjev v zadnjem razredu osnovne šole.

V letu 1995 in 1999 so osnovno šolo zaključevali učenci 8. razreda "stare" osemletke. V letu 2003 TIMSS zajel tudi učence 9. razreda devetletke na šolah, ki so začele s poskusnim uvajanjem devetletke. Tudi ti šolarji so v šolo hodili osem let, a so zadnje tri razrede opravili po novem "devetletnem" programu (*od 1. do 5. razreda so obiskovali stari program,*

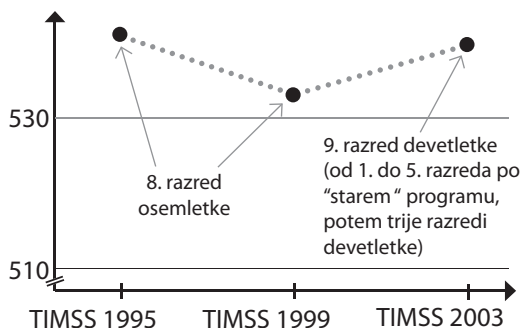

Slika 3: Rezultati znanja matematike, TIMSS 1995, TIMSS 1999 in TIMSS 2003.

po končanem 5. razredu pa so šli v 7. razred nove devetletke). In še po nečem so se pomembno razlikovali: učenci, ki so bili v zadnjih treh razredih vključeni v poskusno uvajanje devetletke, so tik pred koncem osnovne šole znali občutno manj matematike, kot njihovi predhodniki, ki so v preteklih letih obiskovali stari osemletko (Slika 3)!

Nekoliko bolje so se učenci 9. razreda devetletke odrezali v primerjavi s svojimi predhodniki pri znanju naravoslovja. Čeprav so bili ti rezultati manj strašljivi od rezultatov pri matematiki, pa so za pravljico o "večji, boljši in hitrejši" devetletki enako porazni. Šolarji, ki so bili vključeni v poskusno uvajanje devetletke, ob koncu osnovne šole niso znali nič več naravoslovja, kot njihovi predhodniki, ki so v letu 1995, ko se je začela šolska prenova, obiskovali "staro" (*ne dovolj dobro*) osemletko (Slika 4).

Zaskrbljujoče je, da so učenci 9. razreda devetletke znali enako, ali manj kot njihovi enako stari predhodniki z enakim številom let šolanja v 8. razredu osemletke. Čeprav se zdi podatek, da novi devetletni program ni prispeval k izboljšanju znanja naravoslovja, manj strašen od padca znanja matematike, enako zgovorno priča o tem, da devetletka ni uspela uresničiti enega od svojih osrednjih ciljev. Še bolj zaskrbljujoče pa je, da so bili ti podatki v strokovni in v širši javnosti pretežno prezrti (*morda tudi zato, ker bi bilo sicer zelo težko braniti odločitev o napotitvi vseh slovenskih šolarjev v devetletko s prvim septembrom 2003 in še težje vzdrževati mit o uspešni šolski prenovi*).

Slika 4: Rezultati znanja naravoslovja, TIMSS 1995, TIMSS 1999 in TIMSS 2003.

Raziskava PISA - dijaki 1. letnika srednje šole

TIMSS ni edini vir podatkov o tem, kako (ne)uspešno devetletka uresničuje zastavljeni cilj *povečati kakovost in trajnost pridobljenega znanja* na področju matematike in naravoslovja. Pomemben vpogled v ta znanja pri naših šolarjih omogoča raziskava PISA, ki med drugim spremlja naravoslovne in matematične kompetence petnajstletnih šolarjev. Pri nas so to dijaki prvih letnikov srednje šole; ker so pred kratkim zaključili osnovnošolsko izobraževanje, raziskava ponuja odlično priložnost za ugotavljanje kakovosti in učinkovitosti osnovne šole.

V raziskavi PISA 2006 so slovenski dijaki 1. letnikov pri matematiki dosegli rezultate nekoliko nad povprečjem razvitih držav. Vendar je del prednosti pred vrstniki iz teh držav in EU že v naslednjih treh letih izpuhtel (Tabela 11). V letu 2009, ko so slovenski šolarji dosegli slabše rezultate, je raziskava zajela več tistih, ki so pretežni del šolanja obiskovali »novo« devetletko in so

Tabela 11: Povprečni dosežki 15-letnikov, matematična pismenost, PISA 2006/2009.

	Dosežek 2006	Dosežek 2009
8 let šole (1260 ur matematike)	504	504
9 let šole (1330 ur matematike)		500
Razvite države	502	503
Države EU	499	498
Države OECD	494	496

imeli za sabo eno leto več šole. Primerjava dveh skupin dijakov iz leta 2009 celo opozarja, da so učenci po zaključeni osemletki znali nekoliko več matematike od vrstnikov po zaključeni devetletki (*čeprav razlika statistično ni pomembna, ta podatek ni nič manj neprijeten in zaskrbljujoč še posebno, če upoštevamo, da so devetletkarji za slabše znanje rabili eno leto več šole*). To spoznanje potrjuje trende, na katere je opozorila že raziskava TIMSS: nova devetletna osnovna šola kljub dodatnemu letu šolanja daje šolarjem nekoliko manj znanja matematike kot so ga dobili v stari osemletki, predvsem pa je manj učinkovita pri utrjevanju znanja.

Podobno je pri naravoslovju: v raziskavi PISA 2009 so slovenski šolarji dosegli slabše rezultate kot v letu 2006. Tudi tu se je izkazalo,

Tabela 12: Povprečni dosežki 15-letnikov, naravoslovna pismenost, PISA 2006/2009.

	Dosežek 2006	Dosežek 2009
8 let šole	504	504
9 let šole (25 do 170 ur več naravoslovja)		500
Razvite države	502	503
Države EU	499	498
Države OECD	494	496

da z naraščanjem deleža šolarjev, ki so se šolali po novem devetletnem programu in učnih načrtih, upada znanje naravoslovja (Tabela 12). Prav tako se je pokazalo, da učenci, ki so obiskovali »novo« devetletko, kljub enemu letu več šole in večjemu številu ur naravoslovja (v osnovni šoli so imeli v povprečju 25 do 65, nekateri tudi do 170 ur več naravoslovja kot vrstniki v osemletki) niso znali nič več kot vrstniki, ki so v osnovno šolo hodili pretežno po starem programu!

- - -

Rezultati mednarodnih raziskav TIMSS in PISA so neprizanesljivi do tistih, ki so pred leti najprej obljubljali odlično devetletko, pozneje pa so nas prepričevali s širjenjem mita o uspešnosti šolske prenove. Resnica o pridobitvah novega devetletnega programa osnovne šole, ki jo pripovedujejo mednarodne raziskave znanja, je drugačna in klavrna. Celotam, kjer raziskave kažejo na izboljšave znanja slovenskih šolarjev med leti 1995 in 2007, te izboljšave očitno niso zasluga novega devetletnega programa. Nasprotno: učenci, ki so del, ali celo vsa leta svoje osnovne šole hodili v novi program, niso znali nič več, večinoma pa celo nekoliko manj od vrstnikov, ki so istočasno obiskovali stari osemletni program.

Klavrno je tudi spoznanje, da bi brez mednarodnih raziskav znanja ostali brez slehernih verodostojnih primerjav med rezultati starega in novega programa. Le tem raziskavam se lahko zahvalimo za spoznanje, da devetletka očitno ne uresničuje enega od svojih temeljnih ciljev.

Spoznanje, da smo v Sloveniji stari program osnovne šole zamenjali z novim, v katerem šolarji v šolah preživijo eno leto več, na koncu pa ne znajo nič več, ali celo manj, je seveda neprijetno. Čeprav nismo edina država, v kateri se je zgodilo nekaj takšnega (prim. Norveška), pa smo verjetno enkratni po nezmožnosti slovenske "šolske stroke", da bi se resno soočila z vsemi razsežnostmi tega neuspeha.

Seveda lahko razumemo, da avtorji devetletke niso posebno zainteresirani za to, da bi podatki o neuspehu šolske prenove krožili v strokovni in v laični javnosti. Prav tako lahko razumemo njihovo vztrajno širjenje bajk, povesti in mitov o uspešni prenovi in odlični devetletki. Celo to lahko razumemo, da jim vera v devetletko in v njihove (velikokrat očitno povsem namišljene) uspehe morda megli kritičen odnos do podatkov iz mednarodnih raziskav. A prepričanje o tem, da devetletka daje več znanja in trajnejše znanje kot stari osemletni program osnovne šole, ni le prazen, pač pa je predvsem škodljiv mit, ki preprečuje resno soočenje s težavami današnje slovenske osnovne šole, prepoznavanje in predvsem odpravljanje njihovih vzrokov.

Ni težko razumeti, da se "šolska stroka" (še posebno tisti avtorji šolske prenove, ki morda tržijo model naše devetletke pod masko navidezne zgodbe o uspehu) težko sooči s svojim neuspehom, še težje sooči s posmehom mednarodne strokovne javnosti zaradi nezmožnosti za kritično soočenje z vsemi posledicami svojega "strokovnjačenja", najtežje pa verjetno sooči z morebitnim nezadovoljstvom tistih, ki so se v zaupanju v zgodbo o uspehih slovenske prenove pustili prepričati in danes uvažajo njihov model in bajke v kakšno drugo državo in na pleča svojih prihodnjih generacij. Vendar nas morebitne tegobe avtorjev devetletke ne smejo zanimati. V nekem trenutku se bodo pač morali soočiti z vsemi posledicami šolske prenove. Če ne prej pa vsaj takrat, ko bodo morali nekatere svoje odločitve pojasniti učiteljem, staršem, učencem in vsem drugim udeležencem šolskega prostora, ki se jim pripovedka o tem, kako naši otroci danes v šoli sedijo eno leto več, znajo pa celo nekoliko manj, verjetno ne bo zdelala niti najmanj smešna.

- - -

Prepričanje, da se šolarji v devetletki naučijo več in dobijo več znanja kot v stari osemletki, je prazen mit. Današnja devetletka ne uresničuje zastavljenega cilja. Podaljšanje šolanja za leto, spremembe programa in učnih načrtov ... vse to se pri izboljšanju znanja šolarjev nikjer ne pozna. Oziroma, če želimo biti natančni: pozna se že, pozna! A ne tako, kot bi si želeli! Ne tako, kot so nam obljubljali!